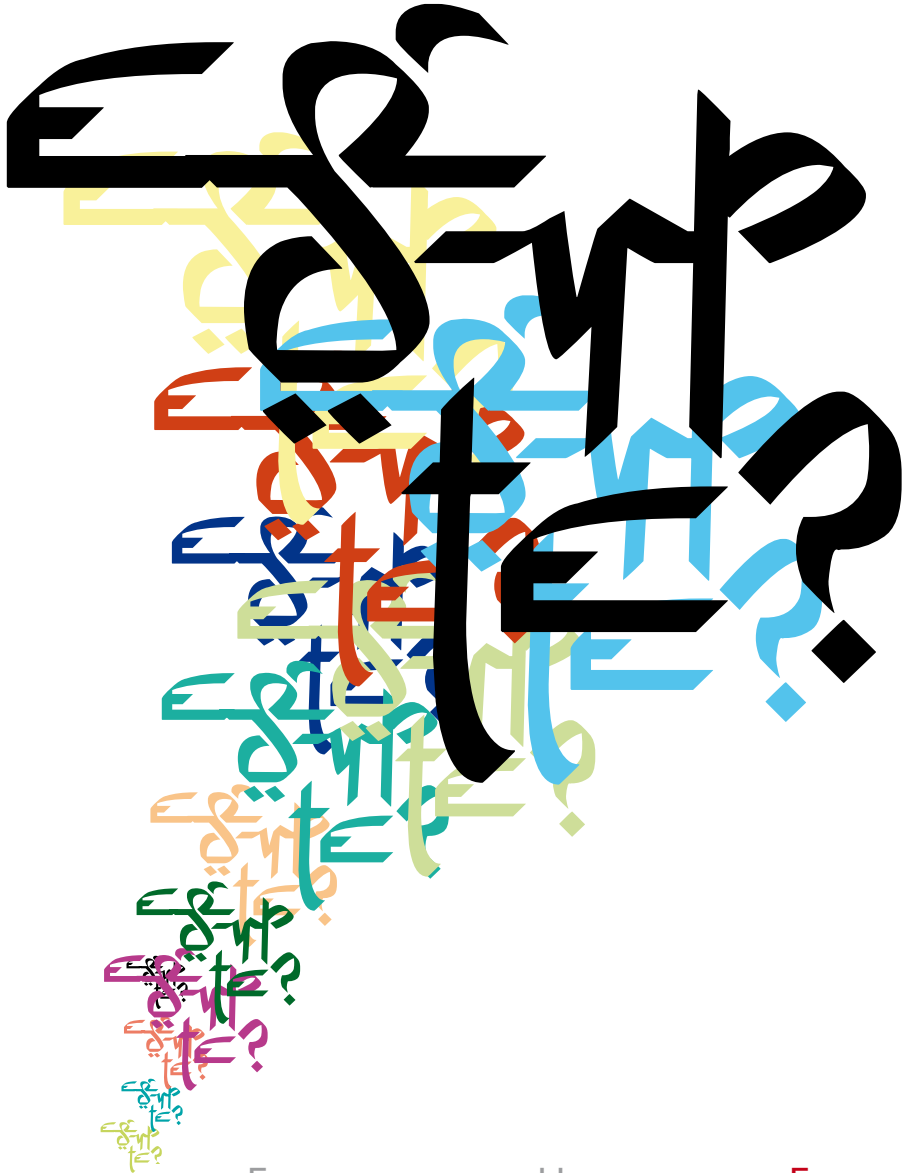

BUURLANDEN VAN EUROPA I

DE EUROPESE UNIE EN EGYPT E

Büürland van Europa...

De hoofdstad van Egypte, Caïro, ligt maar 1100 km van Athene en de Middellandse zee is in feite de grens tussen Europa en Egypte. De onderlinge banden zijn nauwer dan veel mensen weten. Egypte's import en export zijn vooral op de Europese Unie gericht en driekwart van Egypte's toeristen is Europeaan. De EU financiert vele projecten, vooral van de Egyptische overheid. Als tegenprestatie moet Egypte verbeteringen laten zien op het gebied van democratie en mensenrechten. Deze gids brengt in vogelvlucht het EU-beleid en de EU-projecten in Egypte in kaart. Daartegenover schetsen we op basis van actuele gegevens en berichten de situatie van oppositiepartijen, onafhankelijke media, vrouwen en mensenrechtenactivisten. Werkt het EU-beleid? Oordeel zelf maar...

Relatie EU-Egypte in 13 SMS-jes

- De EU en Egypte knopen in 1966 diplomatieke betrekkingen aan. In 1978 opent de Europese Commissie er een kantoor, officieel de EU-delegatie.
- De recente afspraken tussen Egypte en de Europese Unie zijn vastgelegd in het Associatieverdrag van 2004 en het Actieplan van 2007.
- De EU creëert een vrijhandelszone met Egypte. In 2010 kan alle Egyptische export vrij de EU in, in 2019 moet Egypte alle EU-producten toelaten.
- In 2004 besloten Egypte, Jordanië, Tunesië en Marokko tot een vrijhandelszone. O.a. door een EU-gift van € 4 miljoen kon de zone in 2007 van start gaan.
- De Europese Investeringsbank investeerde sinds '78 vier miljard in Egypte, in 2002 bijvoorbeeld € 50 miljoen in de modernisering van de metro van Caïro.
- Om de onafhankelijkheid van de rechtspraak te bevorderen financiert de EU trainingen van Egyptische rechters via Euro-Med Justice II (2008-2011).
- De Europese Unie financiert in 2008 en 2009 de bestrijding van vogelgriep en het voorkomen van een griep epidemie in Egypte.
- Arme Egyptenaren hebben veel last van de waterschaarste. Tussen 2000 en 2006 stopte de EU € 80 miljoen in de Egyptische watersector.
- Egypte is de Europa's zesde olie- en gasleverancier. De EU helpt pijpleidingen aanleggen richting Egyptische industrie én naar Europa. Een win-winsituatie.
- De EU doneert geld aan de Egyptische overheid. Verstandig? Egypte is op Libië na het meest corrupte land van Noord-Afrika, zegt Transparency International.
- Je zal meisje in Egypte wezen: 97% kans dat je wordt besneden (UNICEF). De EU gaf vanaf 2000 € 20 miljoen uit aan kwetsbare kinderen, waaronder meisjes.
- 3 miljoen Egyptische kinderen onder de 14 jaar werken, terwijl het verboden is. De EU steunt projecten die hun levenssituatie verbeteren.
- Egyptische vakbonden staan onder overheidscontrole. Legaal staken is bijna onmogelijk. Voor overleg met Europese bonden is er het Euromediterrane Vakbondsforum.

Even verder inzoomen...

Wat vindt Amnesty International?

Deze organisatie schrijft in april 2007 in het rapport *Egypt: Systematic abuses in the name of security*: Zo'n 18.000 mensen zitten zonder aanklacht of vorm van proces gevangen en kwijnen onder vernederende en onmenselijke omstandigheden weg in de Egyptische gevangenissen. Sommigen van hen worden al meer dan tien jaar vastgehouden. Velen van hen zijn gemarteld.

En de NAVO?

In februari 1995 kondigt NAVO-chef Willy Claes een nieuwe samenwerking in het Middellandse Zeegebied aan om het islamitische fundamentalisme te bestrijden. De NAVO wil graag samenwerken met Egypte, dat daar ervaring mee heeft. Egypte sluit in oktober 2007 een individueel samenwerkingsprogramma met de NAVO af.

De Wereldbank?

Volgens het Wereldbankrapport *Doing Business 2009* is Egypte op een positieve manier bezig zijn economie te hervormen. Het land heeft veel gedaan aan het vereenvoudigen en verminderen van regels en procedures voor bedrijven en het stimuleren van handel en investeringen in het land. Egypte gaat 700 staatsbedrijven privatiseren.

De EU-baas in Egypte?

Klaus Ebermann, hoofd van het EU-kantoor in Egypte:

Nauwelijks een week gaat voorbij zonder nieuwe successen in de relatie tussen de Europese Unie en Egypte. Van de tien miljoen mensen die jaarlijks Egypte bezoeken, komt een groot deel uit de EU. De handel is na de ondertekening van het Associatieverdrag in 2004 van bijna €10 miljard uitgegroeid tot het recordbedrag van ruim €17 miljard in 2007. De EU is wereldwijd de tweede investeerder in Egypte, met een inzet van meer dan €4 miljard in 2007-2008. Maar niet alleen handel telt. De EU zal €360 miljoen doneren voor hervormingen in onderwijs, gezondheidszorg, transport en watervoorziening in Egypte, vitale belangen voor de burger. Daarnaast richt onze samenwerking zich ook op wetenschap en innovatie, de verstrekking van beurzen voor Egyptische studenten die in de EU willen studeren en een verdrag voor energieopwekking uit de gas- en oliebronnen. De EU en Egypte plukken de vruchten van een strategische relatie en een stabiele en gematigde aanwezigheid in deze gekwelde regio.

Geen radicalisering aan de EU-grenzen

De regimes in Noord-Afrika en het Midden-Oosten zijn autoritair, soms in lichtere mate (Marokko), soms in zwaardere mate (Egypte, Tunesië). Onder zulke omstandigheden gaan burgers zich verzetten. De stabiliteit wordt bedreigd. De EU steunt sommige activisten, maar wil geen radicalisering en onrust aan zijn grenzen, dus ontwikkelde het in 1995 een Euromediterraan beleid om politieke en economische hervormingen in het gebied te steunen. Egypte profiteert er economisch van, samen met negen andere Middellandse zeelanden, maar is niet democratischer geworden. De burgerlijke onvrede is gegroeid in Egypte en de leuze 'Islam is het antwoord' vindt er veel weerklink. De Moslimbroederschap is zo populair dat hij niet langer door de EU genegeerd

kan worden. De EU zit in een spagaat: het wil democratie in Egypte, maar kan niet zonder de huidige autoritaire machthebbers bij de bestrijding van terrorisme, het stoppen van illegale migranten, de bevordering van vrede in het Midden-Oosten en de veilige aanvoer van olie en gas naar Europa.

Mediterrane partnerlanden van de EU

Barcelonaproces

In 1995 tekenden in Barcelona vijftien EU-lidstaten en twaalf landen in en rond de Middellandse Zee het Euromediterrane Partnerschap. Het *Barcelonaproces* is geboren. Cyprus, Malta, Israël en Turkije doen eraan mee, net als acht Arabisch sprekende landen: Marokko, Algerije, Tunesië, Egypte, Jordanië, Palestijnse gebieden, Syrië en Libanon.

De verklaring van Barcelona klinkt goed. Men wil:

- de democratie, mensenrechten en veiligheid in het gebied versterken;
- economisch samenwerken om rond 2010 een vrijhandelszone te creëren;
- de contacten stimuleren tussen bewoners uit de verschillende landen.

Deze doelen zijn in de jaren daarna uitgewerkt in bilaterale *associatieverdragen* en sinds 2005 in *actieplannen* tussen de EU en de Mediterrane partnerlanden (zie tabel).

Associatieverdragen en actieplannen van de EU met de Mediterrane landen

Land	Inwerkingtreding Associatieverdrag met de EU	Inwerkingtreding Actieplan <i>European Neighbourhood Policy</i>
Algerije	2005	-
Egypte	2004	2007
Israël	2000	2005
Jordanië	2002	2005
Libanon	2006	2007
Marokko	2000	2005
Palestijnse gebieden	1997 (interimverdrag)	2005
Tunesië	1998	2005
Syrië	-	-

Bron: Europese Commissie

De EU stopt de Mediterrane partnerlanden tussen 1995 en 2006 zo'n € 20 miljard toe om de goede intenties van de Barcelonaverklaring en de bilaterale afspraken waar te maken. Enerzijds betreft het giften uit het MEDA-fonds voor o.a. economische hervormingen, onderwijs en gezondheidszorg, anderzijds leningen van de Europese Investerings Bank (EIB) voor grote infrastructuurprojecten, zoals wegen, spoorwegen en energiecentrales (zie tabel volgende pagina)

Tabel: Overzicht giften en leningen van EU aan Euromediterrane partnerlanden (miljard euro)

Periode	MEDA	Europese Investeringsbank
1995-1999	3,4 (MEDA I)	4,8
2000-2006	5,4 (MEDA II)	6,4 (t/m 2007)

Bron: Europese Commissie

European Neighbourhood Policy

In 2004 breidt de EU uit van 15 naar 25 lidstaten. Er ontstaat een schil van nieuwe buurlanden in het oosten. De Europese Unie besluit tot één buurlandenpolitiek: zowel de oostelijke burens Moldavië, Oekraïne, Wit-Rusland, Georgië, Armenië en Azerbeïdjan als de tien zuidelijke Mediterrane burens worden ondergebracht in het nieuwe *European Neighbourhood Policy* (ENP).

Onder het *European Neighbourhood Policy* wordt met elk buurland een *actieplan* voor politieke en economische hervormingen opgesteld voor een periode van drie tot vijf jaar. In de plaats van het MEDA-fonds functioneert vanaf januari 2007 het *European Neighbourhood & Partnership Instrument* (ENPI). ENPI wordt voor de periode 2007-2013 gevuld met 12 miljard euro. Negentig procent daarvan gaat naar bilaterale programma's met de EU-buurlanden. Tien procent wordt besteed aan regionale programma's voor meerdere buurlanden en EU-lidstaten tegelijk.

Unie voor het Mediterrane Gebied

Binnen Europa vaart Frankrijk een eigen koers. Nicolas Sarkozy, sinds mei 2007 de Franse president, constateert dat het *Barcelonaproces* is vastgelopen door controverses met Arabische landen rond Israël. Sarkozy komt met een 'Mediterrane Unie' voor alléén de landen die grenzen aan de Middellandse Zee. Hij sluit Turkije en heel veel EU-landen uit van deelname. Het Franse solisme wordt door EU niet gepikt en de Franse president moet accepteren dat alle landen van het *Barcelonaproces* meedoen. In juli 2008 mag Sarkozy zijn nieuwe unie in Parijs presenteren, samen met covoorzitter Mubarak, de president van Egypte.

De Mediterrane Unie concentreert zich op zes niet politiek-gevoelige projecten: het schoonmaken van de Middellandse Zee, snelle transportroutes over land en zee, bestrijding van natuurlijke of door de mens veroorzaakte rampen, een Midderraan plan voor zonne-energie, de oprichting van een Euromediterrane universiteit in Slovenië, en de ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen.

Vlnr EU-voorzitter Barosso, Mubarak, Sarkozy en VN-baas Ban Ki-Moon

Kader Arif is namens Frankrijk lid van de Euromediterrane Parlementaire Assemblée (EMPA) en heeft een Algerijnse achtergrond: 'De Mediterrane Unie was bedoeld om de Franse invloed in het Middellandse zeegebied te herstellen. De nieuwe structuur kost een hoop geld en het is een illusie te denken dat de projectmatige, a-politieke aanpak, dus zonder aandacht voor democratie en mensenrechten, politieke problemen voorkomt, want sinds de Israëlische invasie van de Gazastrook (dec'08) stagneert de unie. Tot nu toe is alleen de Euromediterrane universiteit er gekomen.'

Hoe kijkt men in Egypte naar de EU?

De baas van de EU in Egypte, Klaus Ebermann, is laaiend enthousiast over de samenwerking met Egypte. Geen dag zonder successen, zegt hij. Wat de gewone Egyptenaar hiervan vindt is niet bekend. De EU heeft geen opinieonderzoek gedaan en slechts weinigen zullen de elektronische nieuwsbrief in het Engels of Arabisch downloaden van de lokale EU-website. De communicatieafdeling van de EU in Cairo zegt 't zelf zo: *in Egypte is er weinig kennis over de EU en de EU-projecten zijn niet of nauwelijks zichtbaar.*

EU rapporteert niet serieus over mensenrechten...

De EU schrijft voortgangsrapportages over haar werk in Egypte. In mei 2008 leverden twaalf Egyptische mensenrechtenorganisaties, waaronder het *Arabic network for Human Rights Information* en de *Egyptian Organisation for Human Rights*, scherpe kritiek op de EU omdat de voortgangsrapportage de belangrijkste mensenrechtenproblemen van Egypte niet serieus aan de orde stelt. Zij stellen dat de EU niet heeft geluisterd naar de Egyptische mensenrechtenorganisaties en ook niet naar het Europees parlement dat in een resolutie in januari 2008 de kant van de Egyptische mensenrechtenorganisaties heeft gekozen.

....en kiest voor economie

Hanaa Ebeid werkt bij het *Al-Ahram Centre for Political and Strategic Studies* in Cairo en heeft – met steun van de EU - onderzoek gedaan naar de wijze waarop in de Egyptische pers over de EU wordt geschreven. In oktober 2004 is haar paper verschenen: *The Partnership in Southern Eyes: Reflections on the Discourse in the Egyptian Press*. Volgens haar portretteert de Egyptische pers het Euromediterrane partnerschap met de EU vooral als een economisch project. Er zou in Egypte een groeiende consensus zijn over de positieve effecten. Dat het partnerschap zich ook richt op verbetering van de democratie en de mensenrechten, ontgaat de Egyptische pers. Dat ligt volgens haar mede aan de EU, die vooral reclame maakt voor de economische kansen.

Om een beter beeld te krijgen hebben we Alexander Weissink, NRC-correspondent in Egypte, op pad gestuurd om meningen te achterhalen van de Egyptische elite en van buitenlanders die in Egypte wonen en werken.

Egyptenaren bot afgeserveerd

Dr. Abdel Monem Said Aly, directeur Al Ahram-denktank (*Al Ahram Center for Political and Strategic Studies*): *Het Europese beleid ten aanzien van Egypte is tweeslachtig. Enerzijds wordt Egypte gesteund met ontwikkelingsprojecten waarvan vooral het Industriële Moderniseringsprogramma goede resultaten boekt. Anderzijds worden Egyptenaren bot afgeserveerd wanneer ze bij Europese ambassades een visum aanvragen. Ik ben persoonlijk woedend geworden over de manier waarop ik werd behandeld. Ik dacht hoopel maar op, zo wil ik niet eens naar Europa, maar ik moest vanwege mijn werk. Uiteindelijk kreeg ik wel een visum, maar het gaat om de manier waarop. Wanneer ik Europese ambassadeurs erop aanspreek, schamen ze zich diep. Alles wordt gedecteerd door veiligheidsoverwegingen, maar dit is niet de manier om extremisme te bestrijden. Er zou uitwisseling moeten zijn, maar jullie hebben een systeem dat aanzet tot onbegrip. Het haalt de zuurstof uit een goede relatie.*

Bestaande drukmiddelen onvoldoende gebruikt

Moataz el-Fegierey, executive director van *Cairo Institute for Human Rights Studies* en Executive Committee Member van het *Euromediterranean Human Rights Network*: *Het is belangrijk dat de Egyptische regering zich realiseert dat de Europese Unie de schendingen van de mensenrechten in de gaten houdt. Het regime weet dan dat het kritiek kan verwachten en ter verantwoording geroepen wordt. Sinds de ondertekening van het gezamenlijke actieplan*

in maart 2007 is er eindelijk een formeel platform om de mensenrechten aan te kaarten. Anders dan de Verenigde Staten, heeft de EU geen valse verwachtingen geschapen door te verklaren dat het vrijheid en democratie naar het Midden Oosten zou brengen. Maar het kan veel strenger. Er wordt onvoldoende gebruik gemaakt van de bestaande drukmiddelen om respect voor mensenrechten af te dwingen. Het is duidelijk dat Europa meer belang hecht aan veiligheid, illegale migratie en handelsbetrekkingen.

Geen fan van het EU-Egypte Actieplan

Professor Ahmed Ghonem, Head of European Studies, Cairo University: *Het beste dat Europa Egypte te bieden heeft is handel en investeringen. De afgelopen jaren heeft de Europese Unie enorm geholpen bij het opkrikken van de kwaliteit van de Egyptische export. Een goed voorbeeld is hoe Europa Egypte ondersteunt om aan de standaarden en kwaliteitseisen te voldoen om de internationale markt te kunnen bedienen. De export, zowel van goederen als diensten, is daardoor flink toegenomen. Niet alleen Egypte maar ook Europa is daarbij gebaat. Als de Egyptische economie niet genoeg werkgelegenheid genereert, blijft de illegale migratie naar Europa aanhouden. Wat dat betreft ben ik geen fan van het actieplan dat in 2007 werd getekend omdat het geen prioriteiten stelt. Door alles te bestrijken, verliest het aan scherpte. De Europese Unie en Egypte kunnen zich beter op het bevorderen van de handel blijven concentreren.*

Medelijden met de Europese belastingbetaler

Ibrahim Eissa, hoofdredacteur van de krant *Al-Dustour*: *In de houding tegenover Egypte zie ik een groot verschil tussen de Europese Unie, het Europese Parlement en de afzonderlijke lidstaten. De meeste lidstaten onderhouden een soort bondgenootschap met de dictatoriale regimes van het Midden-Oosten. Ook de Europese Unie handelt uit puur opportunisme. Zo maakt Brussel nooit een punt van politieke gevangenen, zoals Ayman Nour in Egypte. Je kan van de Amerikanen zeggen wat je wil, maar zij zetten het Egyptische regime tenminste wel onder druk. Alleen het Europees Parlement durft met kritiek te komen, tot grote ergernis van niet alleen Cairo, maar ook van de EU-lidstaten en Brussel. In het actieplan worden mensenrechten en democratisering als doelstellingen genoemd, maar Brussel maakt dat niet waar. Het zijn lege woorden als ze niet echt worden nagestreefd. Brussel zou in ruil voor al die ontwikkelingshulp keiharde eisen moeten stellen, verbonden aan een tijdschema. Maar het Egyptische regime weet precies hoe ze Europa geld afhandig moet maken, zonder ook maar iets te veranderen. Ik heb medelijden met de Europese belastingbetaler. De EU-lidstaten geloven niet dat de Arabische burger democratie verdient. Ze denken dat wij bij de stembus de verkeerde keuze zullen maken. Maar als je een Islamitische revolutie wilt voorkomen, kan je beter streven naar vrijheden voor het Egyptische volk.*

Gemengd beeld

Mauritius Wijffels, Nederlands advocaat in Egypte: *De manier waarop de Europese Unie met Egypte omspringt, levert een enigszins gemengd beeld op. In mijn Midden-Oosten praktijk komen steeds vaker aanvragen binnen voor allerhande investeringen in Egypte en dat is begrijpelijk: sinds ik hier ruim 20 jaren geleden voor het eerst kwam, is het investeringsklimaat dramatisch verbeterd. Zeker in recente jaren is de EU, dankzij het Associatieverdrag en haar European Neighbourhood Plan, instrumenteel geweest bij de*

De EU in Egypte: verdragen en geldstromen

vermindering van de bureaucratie en de vereenvoudiging van douanetarieven of regels voor het opzetten van bedrijven en partnerships. Zij verdient daarvoor alle lof. De bestaande bilaterale instrumenten bieden ook ruim kader voor de versterking van democratische instituten en de erkenning en handhaving van fundamentele rechten en vrijheden. Gezien haar complexe en soms tegengestelde belangen bij een land of regio, neigt de EU er af en toe naar van haar beste vrienden oogluikend datgene toe te staan, wat ze haar vijanden uitdrukkelijk nadraagt. Ons eigen politiek, sociaal en economische evenwicht steunt voor een belangrijk deel op een gezonde en kritische civil society waarin mensen en ideeën vrijelijk naast elkaar kunnen floreren. De Egyptenaren zijn een geduldig en goedgunstig volk: zij verdienen het op alle vlakken door de EU op voet van volledige gelijkwaardigheid te worden behandeld.

Bijwonen van processen tegen activisten

Mevrouw Susan Blankhart, Nederlands ambassadeur in Caïro:

Handel en het ondersteunen van mensenrechtenactivisten zijn geen tegengestelde belangen. Investeren en handel kan alleen in een stabiele wereld en respect voor mensenrechten hoort daarbij. Als ambassade kijken we hoe we effectief kunnen zijn bij het ondersteunen van mensenrechtenactivisten in Egypte. De EU-richtlijnen en samenwerking en overleg met andere EU-ambassades in Caïro geven richting aan onze activiteiten. Het samen met andere EU-landen bijwonen van processen tegen mensenrechtenactivisten is een voorbeeld van één van onze activiteiten naast het verlenen van financiële steun aan mensenrechtenorganisaties. Wat voor ons het belangrijkste is, is om van de betrokkenen zelf te horen wat voor steun ze willen hebben. Zij kennen hun manoeuvreerruimte zelf heel goed. Mensenrechtensteun moet vooral effectief zijn. Dat betekent dat onze inzet soms zichtbaar is, soms niet. Het resultaat staat voorop. Het uitgangspunt blijft hetzelfde: mensenrechten gelden voor iedereen, altijd en overal.

Coördinatie tussen EU-lidstaten moet beter

Mevrouw Fayza Abul-Naga, minister Internationale Samenwerking van Egypte: Egypte en de Europese Unie genieten een langdurige relatie. De EU is de grootste handelspartner van Egypte. Met het actieplan uit 2007 heeft de EU zich verbonden aan de hervormingsagenda van de Egyptische regering voor sociaal-economische ontwikkeling en verbetering van de levensstandaard. De EU helpt Egypte bij het verhogen van het concurrentievermogen en de productiviteit. Egypte heeft ook veel baat bij de overdracht van kennis, zowel technologische kennis als human resources. Maar er is altijd ruimte voor verbetering. Egypte doet een beroep op de EU om de procedures te stroomlijnen, bureaucratische obstakels te elimineren en de coördinatie tussen de EU-lidstaten te verbeteren.

Zeg 't hardop: Egypte is geen democratie

Mahdi Akef, Murshid (leider) van de Moslimbroederschap: Europa laat zich nog altijd dicteren door de Verenigde Staten. Vooral als het de relaties met Arabische landen betreft. Zolang Egypte zich gedraagt zoals de Amerikanen en Israëli's dat wensen, onderhoudt Europa goede relaties met Caïro. Alle hulp komt alleen maar ten goede aan het regime. Daarmee helpt de Europese Unie president Mubarak overleven. Ik zou liever zien dat Europa zich helemaal niet met Egypte bemoeit. Maar als dat niet mogelijk is, wees dan tenminste eerlijk en zeg hardop dat de mensenrechten hier worden overtreden en dat Egypte geen democratie is. Een beetje kritischer mag heus wel.

Sinds 1995 (Barcelona) stopt de EU haar geld vooral in grote sectorprogramma's van de Egyptische overheid, zoals in onderwijs, gezondheidszorg en de economie. De steun is aanzienlijk en wordt niet gehinderd door het feit dat de EU en Egypte pas op 1 juni 2004 een officieel associatieverdrag afsluiten.

In de periode '95-'99 heeft de EU via het Mediterrane hulpprogramma MEDA I € 686 miljoen aan Egypte toegekend: € 250 miljoen voor modernisering van de industrie, 100 miljoen voor basisonderwijs in 15 arme districten, 110 miljoen voor gezondheidscentra voor het gezin in 5 arme districten, 155 miljoen voor een armoedebestrijdingsprogramma van het Sociale Ontwikkelingsfonds en 62 miljoen voor projecten van de Europese Investeringsbank voor milieu en kleine bedrijven.

In 2000 stelt de EU MEDA II in. Het besteedt van 2002 t/m 2006 ruim € 1,2 miljard aan sociale en economische hervormingen in Egypte (zie tabel).

EU-Programma's in Egypte 2002 t/m 2006 (MEDA II)	€ miljoen
Sociale hervormingen	
<i>Bilaterale programma's</i>	
Verbetering van het onderwijs, o.a. het examensysteem, de financiële transparantie en de lerarenopleiding	100
Sociaal ontwikkelingsfonds-Fase 2	150
Hervorming gezondheidszorg-fase 1 en 2, o.a. stelsel ziektekostenverzekering, training ambtenaren en stimulering private gezondheidszorg	198
Hervorming technisch beroepsonderwijs en -training (in zes jaar tijd training van 15.000 werknemers voor banen in de industrie)	33
Steun aan kwetsbare kinderen (op straat, werkend, gehandicapt, meisjes ivm besnijdenis en zwangerschap, meisjesscholen). Uitvoering door <i>National Council for Childhood and Motherhood</i>	20
Kredietverlening rurale gebieden (boeren, voedselproducenten, agro-business)	18
Kredietverlening en training voor kleine bedrijven	17
Ontwikkelingsprogramma Zuid-Sinaï (economisch; en behoud milieu en cultuur)	64
Ondersteuning Anna Lindh Foundation (stichting in Alexandria die culturele samenwerking tussen organisaties in de Euromediterrane regio financiert)	5
Steun aan democratisering en mensenrechten, waaronder: - ombudsman bij de door de regering opgerichte Nationale Mensenrechtenraad - ombudsvrouw bij de Nationale Vrouwenraad (<i>National Council for Women</i>) - mensenrechtenprogramma's van de Verenigde Naties (UNDP) in Egypte: 1) mensenrechtentrainingen voor Egyptische ambtenaren, politici, ngo's en media 2) capaciteitsversterking van de Algemene Federatie van Egyptische ngo's	5
Steun aan sociale ontwikkeling	20
<i>Regionale programma's</i>	
Samenwerking hoger onderwijsinstellingen Egypte-EU via Tempus-programma	11,5
Milieu-actieprogramma's (SMAP 1 en 2)	35
Totaal sociale hervormingen	676,5
Economische hervormingen	
<i>Bilaterale programma's</i>	
Handelsbevordering (<i>Trade Enhancement Programme A,B and C</i>), o.a. training ambtenaren Ministerie van Handel en Industrie, hervorming van de douane en steun voor het <i>Egyptian Centre for Export Development</i> .	66
Publieke promotie van het associatieverdrag, per 1 juni 2004 in werking	2

Hervorming van de watersector, o.a. stimulering publiek-private partnerschappen en het opstellen van een nationaal investeringsplan voor de watervoorziening	80
Training Egyptische overheid om regelgeving aan te passen naar EU-niveau, o.a. bij posten, toerisme, spoorwegen, vliegverkeer, waterbeheer, voedselkeuring	27
Herstructurering en modernisering van de spin- en weefindustrie (o.a. herziening regels katoenhandel, hervorming staatsbedrijven, sociaal plan voor ontslagen werknemers)	80
Hervorming van de banksector (FISC) en toezicht op de banken, o.a. versterking Centrale Bank en herstructurering 2 overheidsbanken	15
Industrieel moderniseringsprogramma (IMP), o.a. gericht op versterking van het overheidsbeleid, grotere concurrentiekracht van het MKB en de oprichting van het <i>Industrial Modernisation Centre</i> .	250
Onderzoek en innovatie, o.a. oprichting EU-Egypte Innovatiefonds voor projecten in ICT, gezondheid, biotechnologie, water en energie	11
Programma ter bestrijding van vervuiling (EPAP II)	10
<i>Regionale programma's</i>	
Innovatie en technologie	7,3
Ontwikkeling informatiemaatschappij (EUMEDIS)	62
Liberalisering telecommunicatiemarkt (NATP II)	4
Totaal economische hervormingen	614,3
Totaal EU-programma Egypte	1290,8

Bron: Europese Commissie

Los van MEDA konden Egyptische mensenrechtenorganisaties bij het EU-kantoor voorstellen indienen onder het programma *European Initiative for Democracy and Human Rights (EIDHR)*. In juni 2007 liepen er 24 projecten in Egypte voor € 4,7 miljoen. De mensenrechtenprojecten van MEDA en EIDHR opgeteld (€ 9,7 miljoen) bedroegen 1% van alle EU-hulp aan Egypte.

Per 1 januari 2007 stromen de EU-gelden niet meer via MEDA, maar via ENPI: het *European Neighbourhood and Partnership Instrument*. De EU stelt voor de periode 2007-2010 een bedrag van 558 miljoen euro beschikbaar aan Egypte (zie tabel). De EU en Egypte ondertekenen daarvoor in maart 2007 het officiële actieplan. De mensenrechten krijgen nu 3% van het budget.

EU-Programma's in Egypte 2007-2010 (ENPI)	miljoen €	%
<i>Sociale sector</i>		
Hervorming van het onderwijsbeleid: decentralisatie en kwaliteitsverbetering	120	21,5%
Hervorming gezondheidszorg door het opzetten van 'gezondheidscentra voor het gezin' in het hele land	120	21,5%
<i>Goed bestuur en mensenrechten</i>		
Steun voor het ministerie van Justitie	10	1,8%
Decentralisatie	13	2,3%
Mensenrechten	17	3%
<i>Institutionele steun/economische sector</i>		
Ondersteuningsprogramma van het EU-Egypte Actieplan	220	39,4%
<i>Milieusector</i>		
Transport, energie en milieu	58	10,5%
Totaal	558	

Bron: Europese Commissie

Regionale EU-Programma's
Egypte doet ook mee aan regionale EU-programma's waar meerdere Europese en Mediterrane partners tegelijk aan deelnemen. Het gaat hierbij om ongeveer 10% van de totale EU-hulp aan Mediterrane landen.

Politieke en veiligheidsprojecten

- EuroMed Justice (rechtspraak)
- EuroMed Police (politie)
- EuroMeSCo (onderzoek buitenlands beleid)
- Middle East Peace Process
- EuroMed Migration (migratie)
- the Malta seminars (training diplomaten)

Economische en financiële projecten

- Agadir overeenkomst 2004 (vrijhandelszone Egypte, Jordanië, Marokko en Tunesië)
- ANIMA en INVESTinMED (investeringspromotie)
- EuroMed Quality (kwaliteit van producten)
- EuroMed Market (aanpassing EU-regels)
- Femise (sociaal-economische onderzoekinstellingen)
- FEMIP (ontwikkeling infrastructuur en private sector)
- MED-ADR (conflictoplossing commercie)
- Medibtkar (bedrijfsinnovatie)
- MEDSTAT (statistische samenwerking)
- EAMGM (integratie gasmarkt)
- IEMD (integratie elektriciteitsmarkt)
- MED-ENEC (energie-efficiëntie in bouwsector)
- MED-EMIP (dialogo energiebeleid)
- MED-REG (regulatie energiesector)
- Vogelgriepbestrijding

- Civil Protection/Diasaster Management
- EMWIS, MEDA Water (water)
- SMAP (milieubescherming)
- EUMEDIS (promotie ICT)
- NATP (liberalisering telecom)
- Euromed Transport Programme (transportbeleid)
- Euromed Aviation Project (luchtruim en veilig luchttransport)
- Motorways of the Sea (zeetransport)
- EuroMed Satellite Navigation (GNSS) en Safemed (satelietverkeer en zeeveiligheid)

Sociale en culturele projecten

- EuroMed Audiovisual (filmsector)
- RIC (voorlichting over het Euro-Mediterraan Partnerschap)
- EuroMed Heritage (cultureel erfgoed)
- Anna Lindh Foundation (culturele dialoog)
- Training ambtenaren over het Euro-Mediterrane Partnerschap
- MEDA-ETE (beroepsopleiding)
- TEMPUS en Erasmus Mundus (uitwisseling hoger onderwijs)
- Enhancing Equality Men and Women
- Euromed Youth (uitwisseling)
- Euromed Civil Forum (maatschappelijke organisaties)
- EMSESC, TRESMED (contacten sociaal-economische raden)
- MED-PACT (stedenbanden)

Overige programma's

- CBC (projecten aan EU-grens)
- TAIEX (technische assistentie)
- TWINNING (kennisoverdracht van ministerie naar ministerie)
- SIGMA (overheidsmanagement)
- NIF (investeringen infrastructuur)

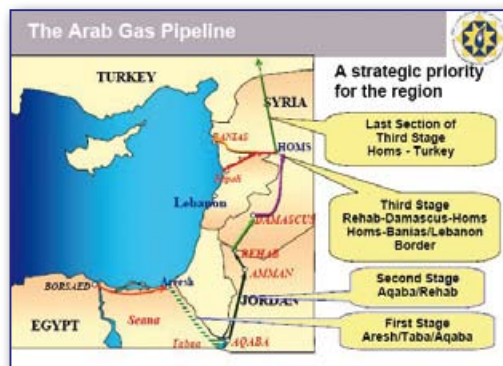
Bron: Europe Aid: Euro-Mediterranean Partnership. Regional Co-operation: An Overview of programmes and projects.

De EU in Egypte: projecten uitgelicht

Het lukt de EU niet om Egypte democratischer te maken, maar er zijn wel successen bij concrete economische en ontwikkelingsprojecten. Hieronder een selectie.

Energie, gas en olie

De Europese Unie zal in 2030 driekwart van haar olie en gas moeten invoeren. Het kan zich dus geen vijandige buurlanden veroorloven die pijpleidingen afsluiten. Egypte is niet alleen de zesde gasleverancier van de EU, maar controleert ook de energiedoorvoer via het Suezkanaal. Het moge dus niemand verbazen dat de EU op dit punt samenwerkt met Egypte. Egypte heeft zelf óók een zwaar belang: het moet haar groeiende bevolking en industrie van energie voorzien.

Tussen 2005 en 2009 heeft de EU € 6 miljoen beschikbaar gesteld voor haalbaarheidsstudies en trainingen die nodig zijn voor de aanleg van de Arab Gas Pipeline, een gasnetwerk dat tussen Egypte, Jordanië, Syrië, Libanon, Turkije en Irak wordt aangelegd met een connectie naar Europa. Het project wordt geleid vanuit het Euro-Arab Mashreq Gas Co-operation Centre in Damascus, Syrië, en begeleid door Britse en Griekse experts. In 2009 wordt het laatste stuk pijplijn van Syrië naar Turkije gelegd. Van 2010 t/m 2012 stopt de EU nog eens € 5 miljoen in afstemming van wetten en regels in de regio.

Egypte profiteert – samen met andere Mediterrane partnerlanden - ook van door de EU gefinancierde trainingsprogramma's en kennisuitwisseling op het gebied van milieuvriendelijk energiebeleid (MED-EMIP, 2007-2010, budget € 4,1 miljoen), energiezuinig bouwen (MED-ENEC 2005-2008, budget € 4 miljoen) en training van toezichthouders op de energiemarkt (MED-REG 2008-2009, budget € 0,3 miljoen).

In 2007 tekenden Egypte en de EU een *Strategic Partnership on Energy*. De EU gaat Egypte helpen haar energiebeleid te professionaliseren, de wetgeving op die van de EU af te stemmen, haar energienetwerk te vergroten en op Europa aan te sluiten, én meer te focussen op duurzame energie en efficiënt energiegebruik. In het *EU-Egypt Action Plan* is € 58 miljoen gereserveerd voor dergelijke projecten. Concrete investeringen in Egyptische pijpleidingen, gasgestookte energiecentrales en in fabrieken die gas vloeibaar maken, worden door de Europese

Investeringsbank gedaan. Daarvoor heeft de bank van 2003 t/m 2007 1,4 miljard aan Egypte uitgeleend.

zongekoelde studentenflat Sharm El Sheikh (foto: MED-ENEC)

Gezondheidszorg

Tot 2007 heeft de EU € 110 miljoen geïnvesteerd in klinieken en faciliteiten in vijf zeer arme bestuursgebieden (*governorates*) van Egypte. Met hulp van de EU zijn 125 gezondheidscentra voor het gezin (*Family Health Units*) gebouwd en ingericht met apparatuur, vooral in landelijke gebieden. Daarvoor is ook medisch personeel getraind. Via een nieuw *Family Health Fund* kan ook basisgezondheidszorg worden geboden aan Egyptenaren die het niet kunnen betalen. In 2009 legde de EU zich vast op € 100 miljoen steun aan de Egyptische overheid om verdere hervormingen in de gezondheidszorg door te voeren.

(foto: EuropeAid)

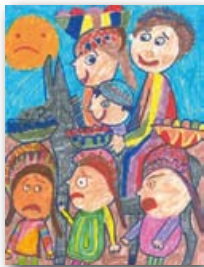
Daarvoor is ook medisch personeel getraind. Via een nieuw *Family Health Fund* kan ook basisgezondheidszorg worden geboden aan Egyptenaren die het niet kunnen betalen. In 2009 legde de EU zich vast op € 100 miljoen steun aan de Egyptische overheid om verdere hervormingen in de gezondheidszorg door te voeren.

Water

In Egypte steunt de EU een omvangrijk bilateraal drink- en afvalwaterprogramma met een gift van € 80 miljoen. Het geld is vooral bedoeld voor de privatisering van de waterbedrijven naar Europees model. In dit model is de gemeente eigenaar, maar is het waterbedrijf geprivatiseerd. Egypte heeft ook deelgenomen aan het *MEDA Water Programme*, een kleiner programma van € 37 miljoen gericht op waterzuivering, irrigatie, efficiënt watergebruik en voorkoming van droogte. Meerdere Mediterrane partnerlanden deden eraan mee. De Nederlander Gert Soer leidde van 2003 tot 2008 het projectteam in Amman, Jordanië. De EU betaalde 80 % van de kosten, de andere 20% is opgebracht door negen consortia die door de EU zijn ingehuurd. In deze consortia werkten universiteiten, gespecialiseerde kennisinstituten en overheidsinstellingen samen, vooral uit Spanje, Frankrijk, Italië, Duitsland, Griekenland en Oostenrijk. Binnen *Meda Water* zijn in de rurale gebieden van Egypte gebruikersverenigingen opgezet en getraind die meebeslissen over het gebruik van irrigatiewater. Er zijn ook aparte vrouwenverenigingen opgericht die een belangrijke rol spelen in de planning van het beschikbare drinkwater. Deze EU-steun voor meer burgerinvloed past in het beleid van de Egyptische regering om de waterbesluitvorming te decentraliseren.

(foto: MEDA Water)

Meisjes naar school

Het *Girls' Education Initiative* gaat schooltjes van één klaslokaal bouwen in verafgelegen gebieden om meisjes een kans te geven om naar school te gaan. Het initiatief is onderdeel van het EU-programma *Children At Risk* waarin de EU €20 miljoen investeert.

De tekening is gemaakt door Yassin Geassa, een Egyptische meisje van 8 jaar. Ze legt de tekening uit: 'We are Basma, Farha and Laila. We are three sisters, very sad because our father and mother always prefer our brother Hosam more than us. They take him to school every day on the donkey, while we have to go to the farm all day walking'

Ministeries EU-lidstaten helpen ministeries Egypte

Vanaf 20 november 2008 lopen er acht *twinning* programma's. Ministeries van EU-lidstaten trainen hun ministeriële collega's in Egypte. Zo helpt het Italiaanse milieuministerie het Egyptische waterministerie met het bewaken van de waterkwaliteit. Het bureau voor de statistiek in Denemarken assisteert de Egyptische collega's om betere statistieken te produceren. De Duitsers helpen het Egyptische milieudepartement met management van afvalstromen en het Nederlandse ministerie van landbouw helpt het Egyptische bureau voor veterinaire diensten met een systeem voor controle op dierziekten. In het verleden is er *twinning* uitgevoerd voor o.a. de verbetering van de toerismesector, de posterieën en de veiligheid van de spoorwegen.

Innovatie en technologie

De EU stelt € 11 miljoen beschikbaar voor de projecten die zich richten op de innovatie van de Egyptische economie. Samen met het Egyptische ministerie voor Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek is in 2008 het *EU-Egypt Innovation Fund* opgericht. Het fonds geeft subsidies voor gezamenlijke projecten van wetenschappers en bedrijven om nieuwe productieprocessen en producten te ontwikkelen.

Beoordeling EU-hulp aan Egypte

De EU schrijft in de voortgangsrapportage over 2007 dat Egypte een goede *track record* heeft in de uitvoering van hulpprogramma's en het besteden van EU-fondsen. Is dat zo? NRC-correspondent In Egypte, Alexander Weissink, schrijft op 29 augustus 2008:

STEUN EUROPESE UNIE AAN EGYPTE ONDOORZICHTIG.

De Europese Commissie verstrekt het grootste deel (70 procent) van de steun aan Egypte over de periode 2007-2010 in de vorm van begrotingssteun ondanks gebrek aan inzicht in de begroting van de Egyptische overheid. Vorige week maakte het Egyptische ministerie van Administratieve Hervormingen zelf bekend dat er ernstige tekortkomingen zijn in de inzichtelijkheid van de begroting. Deze buitenproportionele verstrekking van begrotingssteun is volgens een niet met naam genoemde Brusselse diplomaat omstreden binnen de Europese Commissie en bij de lidstaten. "Er is een grote discussie gaande. Krijgen we werkelijk de gewenste hervormingen of gooien we het geld het raam uit?" De begrotingssteun wordt in tranches verstrekt als de Egyptische regering van tevoren afgesproken hervormingen doorvoert in de sectoren onderwijs, volksgezondheid, verkeer en water. Als de Egyptische regering de vastgestelde doelstellingen niet heeft gehaald, wordt de begrotingssteun in theorie ingehouden. De afvaardiging van de Europese Commissie in Cairo meldt dat de betalingen in het verleden wel eens zijn uitgesteld. Voortgangsrapportages zijn echter vertrouwelijk.

De Europese Investeringsbank in Egypte

De Europese Investeringsbank is in Luxemburg gevestigd en is eigendom van de 27 EU-lidstaten. De bank heeft als hoofdtaak in Europa grote infrastructuurprojecten mogelijk te maken en het bedrijfsleven te ontwikkelen, maar is ook actief in de buurlanden. In 2008 investeerde de EIB € 57,6 miljard, waarvan € 51,5 miljard binnen de EU en € 1,3 miljard - iets meer dan 2% - in de Mediterrane partnerlanden.

Voor de periode 2007-2013 heeft de bank € 8,7 miljard gereserveerd voor negen Mediterrane partnerlanden. De leningen aan de Mediterrane landen worden sinds oktober 2002 verstrekt via het FEMIP-programma: *Facility for Euro-Mediterranean Investment and Partnership*. Op die manier is in de Mediterrane partnerlanden tot december 2007 € 7,3 miljard geïnvesteerd in grote infrastructuurprojecten (zoals wegen), energiewinning- en distributie (zoals pijpleidingen), de ontwikkeling van privé-ondernemingen (vooral klein en middelgroot) en in milieuprojecten (zoals riolering en waterzuivering).

Leningen Europese Investeringsbank aan Mediterrane landen

Landen	2003 t/m 2007 (in € miljoen)
Algerije	255
Egypte	2067
Gaza / West bank	55
Israël	395
Jordanië	216
Libanon	575
MED landen	68
Marokko	1221
Regionaal Noord-Afrika	10
Syrië	715
Tunesië	1380
Totaal	6957

Bron: Europese Investeringsbank

Wat deed de bank in Egypte?

In 1978 heeft de EIB voor 't eerst een project in Egypte gedaan. Sindsdien is er bijna € 4 miljard in Egypte geïnvesteerd, vooral in winning en transport van energie. De EU helpt Egypte, maar ook zichzelf: want via een pijpleiding en via export gaat het gas naar Europa. Hieronder de investeringen in Egypte van 2003 t/m 2007.

Gasprojecten

El Atf and Sidi Krir powerplants In 2006 en 2007 keurde de EIB leningen goed voor de aanleg van twee gasgestookte elektriciteitscentrales in El Atf and Sidi Krir. Investering: € 260 miljoen.

Upper Egypt Gas Pipeline Aanleg van een 116 km lange gaspijplijn langs de Nijl - van Abu Qurkas naar Asyut in Zuid-Egypte - t.b.v. industrie en energiecentrales. Investering € 50 miljoen, 2006.

EU-dilemma in Egypte: vrijheid of stabiliteit?

EMX Methanol Plant Ontwerp en bouw methanolfabriek in industriegebied Damietta, ten westen van Port Saïd. EIB-investering € 200 miljoen, 2006.

GASCO Gas Pipelines Twee gaspijpleidingen van de Egyptian Natural Gas Company (GASCO); totaal 152 km, tussen Al Tina en Abu Sultan en tussen Dashour en El Kureimat. € 50 miljoen, 2005.

Idku LNG Plant Uitbreiding van een fabriek die vloeibaar gas maakt; vooral voor export naar de EU. Locatie: Idku, 40 km ten oosten van Alexandria. € 234 miljoen, 2005.

Talkha & El Kuriemat power plants Aanleg milieuvriendelijke gasturbines in twee energiecentrales, n.l. de centrales van Talkha (Nijl-Delta) & El Kuriemat (90 km ten zuiden van Caïro). € 160 miljoen, 2004.

Damietta LNG Plant Bouw fabriek voor vloeibaar gas door Spanish Egyptian Gas Company (SEGAS), tevens aanleg opslag- en exportfaciliteiten in Damietta, ten westen van Port Saïd. € 188 miljoen, 2004.

Idku LNG Plant Fabriek die vloeibaar gas maakt, vooral voor export naar de EU. Locatie: Idku, 40 km ten oosten van Alexandria. € 304 miljoen, 2003

Nubariya Power Plant Aanleg gasturbine voor energiecentrale in Nubariya, 120 km ten noordwesten van Caïro. € 150 miljoen, 2003.

Luchtvaart

Egypt Air Aanschaf van 7 Airbus-vliegtuigen voor vlootvernieuwing
Egypt Air. € 290 miljoen, 2004.

Milieuprojecten

Egyptian Pollution Abatement (EPAP) Lening aan National Bank of Egypt voor bedrijven die willen investeren in milieuvriendelijk produceren. Voor bedrijven rondom Caïro en Alexandria, waar 80% van de Egyptische industrie zit. € 40 miljoen, 2006.

Waterprojecten

Abu Rawash Wastewater Opvang en zuivering afvalwater In Abu Rawash, westoever van Caïro. € 70 miljoen, 2003.

Versterking van het Egyptische bedrijfsleven

Upgrading Egyptian Enterprises Investering van risicokapitaal in Egyptische bedrijven. € 25 miljoen, 2005.

GL Private Sector Development Financiering midden- en kleinbedrijf. € 60 miljoen, 2004.

Good cop, bad cop?

De Europese Commissie is het dagelijks bestuur van de Europese Unie. Eurocommissaris voor buitenlandse betrekkingen en het *European Neighbourhood Policy* is mevrouw Benita Ferrero-Waldner.

Samen met buitenlandcoördinator van de EU – Javier Solana – vormt zij het publieke boegbeeld van de samenwerking met de Mediterrane partnerlanden. Op de EU-website die foto's en filmpjes aanbiedt, tref je hen handenschuddend aan met de Egyptische ministers en diplomaten. Samen met hun ambtenaren in Brussel en met Klaus Ebermann, baas van de EU-delegatie in Caïro, 'doen' ze de directe contacten met het Egyptische regime. De nadruk ligt op samenwerking, soms uiten ze wat kritiek op de onderdrukking van burgerlijke vrijheden. Ze spelen voornamelijk de rol van de *good cop*. Het Europees parlement staat wat meer op een afstand van de Egyptische machthebbers, heeft weliswaar minder invloed op de samenwerking, maar toont zich bezorgd over de mensenrechtensituatie en neemt resoluties aan waar het Egyptische regime niet blij mee is. Het speelt de *bad cop*.

Ferrero-Waldner (l) met Fayza Abul-Naga, de Egyptische minister voor Internationale Samenwerking

Democratie

Je kunt Egypte zien als een zogenaamde *deep state* waarin een netwerk van machtige militairen, politiemensen, veiligheidsfunctionarissen, ondernemers, politici, bestuurders en rechters de besluiten neemt en ongewenste veranderingen tegenhoudt. Een staat binnen de staat. Sinds president Mubarak in 1981 aan de macht kwam, geldt in Egypte de noodtoestand. Die stelt het regime in staat personen te arresteren en onder erbarmelijke omstandigheden vast te zetten zonder ze in staat van beschuldiging te stellen. Egyptische mensenrechtenorganisaties schatten dat 't om 18.000 mensen gaat. Sinds 2007 heeft Egypte de grondwet zo aangepast dat het door kan gaan met deze praktijken, zelfs als het de noodtoestand zou opheffen, wat nog niet gebeurd is.

Het gerenommeerde Engelse blad *The Economist* zet Egypte in 2007 op de 115e plaats van zijn *Democracy Index*, uit een totaal van 167 landen. Het land zit in de categorie van de 55 meest autoritaire landen, samen met alle andere Noord-Afrikaanse buurlanden van de EU, te weten Tunesië, Libië, Algerije, en Marokko.

Corruptie

De in Berlijn gevestigde corruptiewaakhond Transparency International, plaatst Egypte in 2008 in een categorie die net iets beter is dan de meest corrupte landen. Egypte scoort een vette onvoldoende (2,8) op een schaal van 0 (volledig corrupt) tot 10 (helemaal niet corrupt). In Noord-Afrika is Libië het meest corrupte land (2,6), daarna Egypte en op enige afstand Algerije (3,2), Marokko (3,5) en Tunesië (4,4).

Persvrijheid

Reporters Without Borders, een in Parijs gevestigde organisatie voor journalisten, heeft Egypte in zijn Persvrijheid Index 2008 op een 146e plaats gezet, uit een totaal van 173, en daarmee Egypte aangewezen als het meest personvriendelijke land van Noord-Afrika, op de voet gevolgd door Tunesië.

In april 2009 zet het *Committee to Protect Journalists* Egypte – en Tunesië – in de top tien van ‘slechtste landen voor bloggers’. In 2008 zijn in Egypte 100 bloggers vastgezet, meestal voor korte tijd, maar sommigen voor maanden. Allen klaagden over slechte behandeling, sommigen over marteling.

Bloggers

De bekendste en zwaarst gestrafte blogger is Abdul Kareem Nabeel Suleiman, beter bekend als Kareem Amer. Hij werd in februari 2007 tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld voor het beledigen van de Islam op zijn blog en het aansporen tot opstand, plus één jaar gevangenisstraf voor het beledigen van de president. Ondanks een internationale campagne *Free Kareem* (www.freekareem.org) zit hij nog steeds in de gevangenis. Andere opvallende bloggers zijn de jonge, liberaal ingestelde leden van de Moslimbroederschap in Caïro en Alexandria die het idee van de ‘oude generatie’ moslimbroeders hebben afgewezen dat er een religieuze raad in Egypte moet komen met wetgevende bevoegdheden. *MB-blogger* Abdel Moneim Mahmoud is één van hen. Hij zet zich in voor de mensenrechten. Hij is in 2003 gemarteld en heeft in 2007 47 dagen vastgezet omdat hij informatie heeft verzameld over martelingen door het Egyptische ministerie van Binnenlandse Zaken. Hij werkte o.a. samen met Amnesty International.

In 2004 heeft president Mubarak beloofd geen journalisten meer op te sluiten, maar daar houdt hij zich niet aan. Huweida Taha bijvoorbeeld, een al-Jazeera producer, werd in mei 2007 tot een half jaar gevangenisstraf veroordeeld voor het bezit van videobanden waarop acteurs martelingen door de Egyptische politie naspelen. Ibrahim Eissa, de hoofdredacteur van Al-Dostour, een van de weinige onafhankelijke bladen in Egypte, is in 2008 tot twee maanden cel veroordeeld voor het verspreiden van valse geruchten over de gezondheid van de president. Hij kreeg wel na een week gratie van de president.

Mensenrechten

In Egypte zijn de vrijheid van meningsuiting, van vereniging en van vergadering aan banden gelegd. Een wet van 2002 geeft de overheid het recht om maatschappelijke organisaties te ontbinden, hetgeen ook regelmatig gebeurt. Egypte heeft sinds juni 2003 een door de regering gesteunde mensenrechtenraad opgericht onder leiding van de vroegere VN baas Boutros-Ghali. De EU was blij met dit initiatief en heeft 't gesteund. Het eerste jaarverslag van deze *National Council for Human Rights* was kritisch, drong aan op opheffing van de noodtoestand en wees op aanhoudende schendingen van mensenrechten, met name marteling en mishandeling. Daarna zijn de rapporten onder druk van de regering minder confronterend van aard geworden. Toch was 't goed dat de mensenrechtenraad in haar rapport van 2007 adviseerde om de restricties voor maatschappelijke organisaties op te heffen. Een andere positieve ontwikkeling in Egypte was de aanstelling in 2007, met steun van de Europese Unie, van een Nationale Ombudsman die klachten van burgers over de overheid kan onderzoeken.

Er zijn vele mensenrechtenorganisaties in Egypte, die zich met name bezighouden met het registreren van verdwijningen, marteling, wreed optreden van de politie en veiligheidsdiensten, het geven van rechtsbijstand en cursussen over mensenrechten. Enkele internationaal bekende mensenrechtenorganisaties zijn de *Egyptian Organisation for Human Rights (EOHR)*, gelieerd aan het Amerikaanse *Human Rights Watch*, het Arabic Network for Human Rights Information (ANHRI), het *Hisham Mubarak Law Center* en het *Ibn Khaldun Center for Development Studies (ICDS)*.

Saad Eddin Ibrahim

Directeur Dr. Saad Eddin Ibrahim van het Ibn Khaldun Center is op 2 augustus 2008 in absentia veroordeeld tot 2 jaar gevangenisstraf wegens “het schaden van de reputatie van Egypte”. Hij had er o.a. voor gepleit dat westerse hulp afhankelijk moet worden gesteld van democratische vooruitgang in Egypte en was ervan beschuldigd zonder toestemming geld te hebben ontvangen van de EU voor kiezersvoorlichting. Hij vindt dat de EU een belangrijke rol kan spelen bij de democratisering van de Arabische wereld en de beëindiging van de noodtoestand in Egypte. Hij woont tijdelijk in de Verenigde Staten.

Veel Egyptische organisaties hebben wel eens steun van de EU ontvangen uit het *European Initiative for Democracy and Human Rights (EIDHR)*. Het *Cairo Institute for Human Rights Studies* kreeg in 2003 bijvoorbeeld € 800.000 om gedurende 3 jaar studiebijeenkomsten voor burgers in de Arabische regio te organiseren over mensenrechten en democratisering. *The Human Rights Association for the Assistance of Prisoners* (in Giza) kreeg bijna een miljoen voor programma's om de situatie in gevangenissen te verbeteren. De EU spendeerde ook honderdduizenden euro's aan activiteiten rond de Egyptische verkiezingen in 2005, zoals trainingen van journalisten en verkiezingswaarnemers. Egyptische vrouwenorganisaties ontvingen een paar ton om de deelname van vrouwen aan de politiek te bevorderen. Ook was er EU-geld voor programma's voor slachtoffers van marteling en ter voorkoming van geweld tegen meisjes.

Ayman Nour

Naast de vele tienduizenden Egyptenaren die vrijwel anoniem, zonder aanklacht of proces in de gevangenis zitten, zijn er een aantal prominente gevangenen. Misschien wel de bekendste is Ayman Nour, de voorzitter van de Al Ghad partij die het bij de presidentsverkiezingen in 2005 wilde opnemen tegen president Mubarak. Hij werd in januari 2005 gearresteerd, zogenaamd wegens het op frauduleuze wijze verkrijgen van handtekeningen die hij nodig had om zijn partij te legaliseren. Een delegatie van Europarlementariërs o.l.v. van Britse conservatief Edward McMillan-Scott, intervenieerde in Caïro en kreeg 'm vrij zodat hij aan de presidentverkiezingen kon meedoen. Maar in december werd Nour alsnog tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld, hetgeen in binnen- en buitenland een storm van kritiek deed opwaaien. Nour is in februari 2009 vrijgelaten, zogenaamd om gezondheidsredenen. Hij heeft Boutros Ghali, voorzitter van de Nationale Mensenrechtenraad, aangeklaagd wegens verzuim van zijn taak om hem te beschermen tegen fysieke en emotionele mishandeling in de Tora-gevangenis.

De EU-bemoediging met mensenrechten en democratie in Egypte

In theorie, zoals vastgelegd in het associatieverdrag van 2004 en het actieplan van 2007, streven de EU en Egypte ‘gedeelde waarden’ na, zoals democratie, mensenrechten en goed bestuur. Maar Egypte accepteert in de praktijk weinig inmenging: pas sinds de ondertekening van het EU-Egypte Actieplan in maart 2007 bespreekt men deze onderwerpen in het ‘Subcomité voor Politieke Aangelegenheden’. Maar als het Europees parlement zich in januari 2008 beklagt over de verslechtering van de democratie en de mensenrechten in Egypte, staakt Egypte prompt zijn deelname aan dit subcomité. De Europese Commissie lijkt te schrikken en komt in april met een rapport over de uitvoering van het EU-Egypte actieplan dat de belangrijkste mensenrechtenproblemen niet noemt. Maar intussen benadert de EU diezelfde maand wel de directeur Mensenrechten van het Egyptische ministerie van Buitenlandse Zaken over de toepassing

van administratieve detentie, waarvan vooral Moslimbroeders en andere islamisten het slachtoffer zijn geworden. Als Egypte in juni besluit het subcomité voor politieke aangelegenheden weer bij te wonen, toont de EU zich kritisch over de recente verlenging van de noodtoestand en het verloop van de laatste parlements- en gemeenteraadsverkiezingen in Egypte. Ook spreekt de Europese Unie haar zorg uit over de berechting van burgers door militaire gerechtshoven, waarbij specifiek de zaak tegen de veertig leden van de Moslimbroederschap wordt genoemd. Maar voor de EU staan de mensenrechten de samenwerking niet in de weg: in december 2008 verwelkomen de Europese ministers van Buitenlandse Zaken tijdens de Europese Raad 'het verzoek van Egypte om haar relaties met de EU te versterken'.

Egyptische moslims niet zo blij met de EU

Even terug naar Mahdi Akef, leider van de Moslimbroederschap in Egypte. Wat zei die ook alweer? 'De Europese Unie helpt president Mubarak overleven. Wees eerlijk en zeg hardop dat de mensenrechten hier worden overtreden en dat Egypte geen democratie is. Een beetje kritischer mag heus wel.' Zijn mening is niet uitzonderlijk voor moslims in het Middellandse zeegebied. Uit een onderzoek uit april 2007 van Robert Springborg van het *Centre for European Policy Studies* in Brussel – *Political Islam and Europe* – blijkt dat moslims in de Arabisch-Mediterrane landen negatief zijn over de politiek van de EU. De Europese Unie zou geen heldere lijn volgen, weinig invloed in de regio hebben, niet consistent zijn en te veel machtspolitiek voeren. De samenwerkingsprogramma's zouden in de afgelopen tien jaar te weinig resultaat hebben opgeleverd. Het beleid van de Europese Unie zou te veel door de Verenigde Staten bepaald worden en te weinig aandacht hebben voor de rol van de islamisten. Hoewel de Moslimbroeders veel sociale projecten voor de bevolking uitvoeren, bestaan er geen banden met programma's van de Europese Unie. De Moslimbroeders weigeren financiële steun, maar zij zouden best willen samenwerken, mits dat op een gelijkwaardige basis kan.

De Egyptische Moslimbroederschap, opgericht in 1928, is populair onder de bevolking omdat zij sociale diensten aan de armen verleent, daar waar de regering het laat afweten. De moslimbroeders zouden als enige voor een aardverschuiving kunnen zorgen bij verkiezingen. Maar de Egyptische wet verbiedt religieuze politieke partijen. Toch zijn inmiddels 88 van de 454 parlementsleden moslimbroeder. Zij hebben als onafhankelijke kandidaten, los van partijen, tijdens de verkiezingen van 2005 een zetel verworven.

Aan de Moslimbroeders kleeft een reputatie van gewelddadig verzet, maar dat beeld klopt niet. In 1954 hebben zij meegewerkt aan een aanslag op de Egyptische President Nasser, maar sindsdien is het geweld afgezworen. Bekende aanslagen, zoals op President Sadat in 1981 en die op toeristen in Luxor in 1997 zijn uitgevoerd door gewelddadige splintergroeperingen, niet de Moslimbroederschap. Maar omdat de organisatie een machtige, grote achterban heeft, grijpen de Egyptische autoriteiten elke mogelijkheid aan om de Moslimbroederschap met terrorisme en radicalisering te identificeren en in diskrediet te brengen. Duizenden moslimbroeders zijn onder de noodtoestand en de anti-terrorisme wetgeving door oneerlijke processen in de gevangenis beland.

De EU angstig voor de islam?

In het boek 'Sturen bij de moslimburen: hoe Europa de democratie kan bevorderen' uit 2007, betogen de Europarlementariërs Joost Lagendijk (GroenLinks) en Jan Marinus Wiersma (PvdA) dat de EU zich ten onrechte afzijdig houdt van de moslimbroeders. De moslimbroeders wijzen geweld af en streven sinds de jaren tachtig naar politieke machtsvorming binnen de Egyptische instellingen. De huidige democratieopvatting dateert uit 2004, toen de broederschap vooral onder invloed van een jongere generatie haar nieuwe ideeën presenteerde. De Moslimbroederschap staat nu voor een burgerlijke staat, met een duidelijke scheiding van machten en een systeem waarin

politieke partijen roteren. De theocratie, zoals in Iran bestaat, wordt afgewezen. De politieke macht ligt bij het volk en niet bij Allah. Lagendijk en Wiersma pleiten voor een dialoog tussen Europa en de Moslimbroederschap om met name de 'grijze gebieden' te bespreken waar de moslims bewust of onbewust vaag blijven: rechten van vrouwen en minderheden (concreet: een vrouw of een christen zou bijvoorbeeld geen president kunnen worden); en de precieze inhoud van wetten die onder de islamitische rechtspraak (sharia) zouden gelden. De Europarlementariërs blijven zitten met de vraag: hoe zullen de moslimbroeders handelen als ze aan de macht komen?

Andere EU-opstelling tegenover moslims mogelijk?

Het wetenschappelijk instituut van het CDA heeft in 2008 samen met het *Centre for European Studies* in Brussel een verrassend pleidooi gehouden om de Egyptische regering te dwingen de Moslimbroederschap officieel toe te laten tot het maatschappelijk middenveld en het politieke stelsel. Het is te lezen in een rapport dat op 5 november 2008 is overhandigd aan Maxime Verhagen, de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken: *Crossing Bridges. Democratization in the Middle East and a Christian Democratic Approach*. In het hoofdstuk *Case Study Egypt* betogen de auteurs dat het probleem in Egypte niet de Moslimbroederschap is, maar het gebrek aan geloofwaardige politieke oppositiepartijen. Uitgezonderd de Moslimbroederschap, zijn ze zo klein dat ze niets voorstellen. Om een geleidelijke overgang mogelijk te maken moet de westerse wereld het Egyptische regime onder druk zetten om het politieke systeem veelzijdiger en democratischer te maken. Dat kan de Egyptische regering doen door:

- de Moslimbroederschap een perspectief te bieden voor deelname aan de politieke besluitvorming, namelijk door ze eerst te legaliseren als maatschappelijke organisatie - om politieke ervaring op te doen - en ze na een overgangsperiode te legaliseren als politieke partij;
- een einde te maken aan de intimidatie en het gevangenzetten van islamitische en seculiere oppositieleiders en mensenrechtenschendingen;
- de vorming van andere politieke bewegingen te stimuleren, als alternatieven voor de regeringspartij NDP en de Moslimbroederschap.

Europarlementariërs Lagendijk en Wiersma lijken niet erg hoopvol dat de EU iets positief bij kan dragen aan de democratie. Ze schrijven: 'Op de ambassade van de Europese Unie worden de ontwikkelingen nauwlettend gevolgd. De rapportages zijn accuraat maar de Europese Unie lijkt helemaal niet van plan op basis daarvan de koers te verleggen. Die blijft gekenmerkt door dubbelzinnigheid en tweeslachtigheid'.

En het CDA-rapport merkt op: 'Islamisten moet zeker worden betrokken bij onze pogingen om democratie in het Midden-Oosten te promoten'. 'Christendemocraten moeten veroordelen dat autoritaire regeringen niet-gewelddadige islamitische groepen onderdrukken'. En de EU moet vaker sancties opleggen aan regimes die de mensenrechten onderdrukken, maar de EU moet ook regimes belonen - via positieve sancties - als ze stappen vooruit maken.

De EU-keuze voor economische groei en stabiliteit in Egypte

De EU-lidstaten gokken erop dat hun economische, militaire en ontwikkelingshulp Egypte stabiel en veilig houden. Het Associatieakkoord tussen Egypte en de EU uit 2004 heeft in ieder geval een gunstig effect op de totale handelsomvang tussen de partners gehad, d.w.z. import en export bij elkaar opgeteld: 11,8 miljard euro in 2004, 13,7 miljard euro in 2005, 16,8 miljard euro in 2006 en 17,2 miljard euro in 2007. Dat betekent een toename van 50 procent in drie jaar. De Europese Unie is de belangrijkste handelspartner van Egypte, want 35% van alle Egyptische importen en

Rena Netjes, arabiste en co-auteur cda-rapport

Egyptenaren in Nederland

exporten is met EU-lidstaten. De Egyptische exporten naar de EU bestaan overigens voor 40% uit gas en olie. De EU (4 miljard euro) is na de VS de grootste buitenlandse investeerder, op de voet gevolgd door de Arabische landen.

Driekwart van de ongeveer 9 miljoen toeristen die Egypte jaarlijks bezoeken komt uit de EU. De toeristische sector geeft werk aan ongeveer 15% van alle werkende Egyptenaren. Die verdienen 10 procent van het nationale inkomen. Blijven de toeristen weg, b.v. door terroristische aanslagen, dan lijdt Egypte grote economische schade.

Militaire samenwerking Egypte en de NAVO

De EU-lidstaten werken in NAVO-verband samen met Egypte. Om het islamitische fundamentalisme te bestrijden wordt in 1995 een NAVO-overleg met Mediterrane partnerlanden opgericht: de Mediterrane Dialoog. Zes landen treden toe - Egypte, Israël, Jordanië, Marokko, Mauritanië en Tunesië – en in 2000 komt Algerije erbij. De *Mediterranean Cooperation Group* van de NAVO maakt jaarlijks werkplannen met de zeven Mediterrane partnerlanden. De aanslagen op het *World Trade Center* en het Pentagon in september 2001 en een reeks terroristische aanslagen in Tunesië en Marokko in 2002 en 2003 zorgen voor een intensievere toenadering. De NAVO zet de marineoperatie *Active Endeavour* op om terrorisme en de verspreiding van massavernietigingswapens tegen te gaan in het Middellandse Zeegebied. Marokko, Egypte, Jordanië en Israël doen daaraan mee. Sinds de NAVO-top in Istanbul, in juni 2004, hebben de NAVO en de Mediterrane Partnerlanden 600 gezamenlijke activiteiten gedaan. Die omvatten o.a. trainingen op locatie door mobiele teams van de NAVO, cursussen voor Noord-Afrikanen op NAVO-scholen, het observeren van NAVO-oefeningen, havenbezoek door NAVO-marineschepen, het sturen van NAVO adviseurs, seminars over veiligheidsbeleid en wetenschappelijke projecten. Egypte heeft in oktober 2007 een Individueel samenwerkingsprogramma met de NAVO afgesloten. Egypte is ook actief in NAVO-missies, zoals in Bosnië (SFOR) en Afghanistan (ISAF).

Wapenhandel

Egypte exporteert zelf geen wapens of militaire goederen, en levert dus geen wapens aan Europa. EU-lidstaten leveren wel aan Egypte: in de periode 1998-2005 ging het om 200 miljoen US dollars. De VS zijn echter Egypte's grootste bondgenoot. Hun militaire leveranties bedroegen in dezelfde periode 9,1 miljard US dollar. Rusland en China nemen een tussenpositie in met resp. 300 en 500 miljoen dollar. Nederland heeft in de periode 1995-2007 voor 356 miljoen dollar aan militair materieel aan Egypte geleverd, o.a. 431 YPR-pantserrupsvoertuigen in 2006. In 2007 exporteerde Nederland voor 14,69 miljoen euro aan militaire goederen aan Egypte. Het betrof vooral een levering van toebehoren voor militaire radarvuurleidingssystemen.

Terrorismebestrijding

In 2005 hebben de EU en haar Mediterrane partnerlanden in Barcelona de Euromediterrane Gedragscode voor het Bestrijden van Terrorisme aangenomen. De partnerlanden beloven informatie en kennis uit te wisselen over terroristische netwerken, samen te werken met de VN en mensenrechten te respecteren. Dat laatste doet Egypte niet. Egypte heeft bijvoorbeeld Amerikaanse terrorismeverdachten opgenomen en gemarteld. In de *war on terror* zijn de VS een veel belangrijker partner dan de EU. De Amerikanen trainen de Egyptenaren in terrorismebestrijding – o.a. grensbewaking, exportcontrole en het voorkomen van financiering van terroristen.

De Egyptische gemeenschap

Volgens het CBS waren er 20.000 Egyptenaren in Nederland. De meeste Egyptische immigranten wonen in de grote steden en zijn naar Nederland gekomen om werk te zoeken. Een kwart daarvan woont in Amsterdam.

De eerste groep kwam in de jaren zestig en zeventig. Deze migranten waren goed opgeleid. Sommigen vluchtten voor het regime van president Nasser, anderen probeerden zich zakelijk of door studie te verbeteren, waarbij het zoeken van avontuur ook een rol speelde. Hun relatief goede sociaal-economische achtergrond werkte positief uit op hun integratie.

De groep pioniers uit de jaren zestig en zeventig had, hoewel klein in aantal, een aanzienlijke impact op de migratiestromen die volgden in de jaren tachtig en negentig. De slechte economische situatie in Egypte was de voornaamste reden voor deze groep om te emigreren. Nederland trok hen aan vanwege de succesverhalen die zij hoorden van landgenoten in Nederland. Een deel van de migranten kwam om andere redenen: ze waren koptische christenen en voelden zich in Egypte gediscrimineerd. 30% van de Nederlandse Egyptenaren is kopt. Deze tweede golf migranten was veel lager opgeleid, was vaker illegaal in Nederland, en integreerde slechter.

Het verenigingsleven

De Vereniging van de Egyptische Organisaties in Nederland (VEON) is een platform van zestien Egyptische organisaties. Het platform is in oktober 2005 opgericht met als doel de Egyptische gemeenschap te versterken. De zeven koptisch-orthodoxe kerkparochies in Nederland maken er deel van uit. De vereniging VEON zet zich in voor integratie en belangenbehartiging van Egyptenaren in Nederland, wil ontwikkelingsprojecten uitvoeren in Egypte en vraagt ook aandacht voor de mensenrechten in Egypte, www.elithad.org.

Nederlandse Egyptenaren over de EU

Emad El-Sharkawi, advocaat:

Het is goed dat Egypte samenwerkt met Europa. Nederland helpt b.v. Egyptische banken met het verstrekken van hypotheeklen aan kleine boeren. Handel en investeringen spelen een belangrijke rol, die zorgen er namelijk voor dat minder mensen behoefte zullen hebben te emigreren naar Europa. De EU moet ook aandacht besteden aan het politieke systeem: aan mensenrechten, corruptiebestrijding en versterking van de rol van oppositiepartijen omdat velen van hen nu niet de middelen hebben om hun stem te laten horen. Wat ik mis binnen de samenwerking is een brug tussen Egypte en de diaspora in de EU. De Egyptische diaspora in Europa is groot en heeft middelen die bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van Egypte. Ikzelf wil bijvoorbeeld graag aan de rechtstaat bijdragen. De diaspora kan ervoor zorgen dat Egyptenaren een juist beeld krijgen van Europa, namelijk dat het hier geen paradijs is. Ook om terrorisme effectief aan te kunnen pakken is het van belang om binnen Europa zelf integratie te bevorderen; dit gaat radicalisering of steun aan radicale groeperingen in Egypte tegen.

Atef Hamdi, wetenschappelijk medewerker Instituut Clingendael:

Egyptenaren uit alle gelederen kijken met bewondering en hoogachting naar de EU en naar wat de EU politiek, economisch, sociaal en cultureel symboliseert. Europa herinnert veel Egyptenaren namelijk aan het bekende Arabische gezegde "eendracht maakt macht", een belangrijke wens in de Arabische wereld en een essentiële Islamitische waarde die heden ten dage ver te zoeken is in zowel de Egyptische als de Arabische context.

Atef Hamdi

Democratische stromingen in de Egyptische samenleving beklemtonen vaak de noodzaak om te kijken naar Europese ervaringen op het gebied van democratie, secularisme, mensenrechten en algemene vrijheden, terwijl conservatieve stromingen dikwijls geneigd zijn een negatieve betekenis te hechten aan dat waar Europa voor staat en zich door Europa bedreigd voelen. Europa wordt door conservatieve stromingen in Egypte een dubbele moraal verweten. Democratie is voor hen gelijk aan anarchie en secularisme wordt vaak geassocieerd met het einde van de rol van religie en moraal in de samenleving. Dit is niet merkwaardig want deze conservatieve stromingen hebben hun eigen politieke agenda's, hun alternatieve politieke idealen en tegelijk ontbreekt het de gemiddelde Egyptenaar aan basiskennis over Europa en haar abstracte waarden. Europa heeft er belang bij van zich te laten horen in een Egyptische context. Beleid is gedoemd te mislukken als de gewone man in Egypte en in de Arabische wereld niets van Europa, haar instituties, waarden en beleid afweet.

Anis Shenouda, Vereniging Egyptische Organisaties in Nederland:

In Egypte blijven machthebbers aangesteld tot de dood of totdat ze worden afgezet. Europa zou net als de VS meer eisen moeten stellen als het gaat om democratisering en het zou onderdrukte groeperingen en religies, zoals de Kopten, moeten ondersteunen. Wegens het uitwisselen van kennis en technologie, bijvoorbeeld op het gebied van watermanagement, en de strijd tegen het terrorisme, zie ik echter liever meer dan minder samenwerking tussen Egypte en Europa. Naast economische samenwerking is het belangrijk gezamenlijk hard op te treden tegen terrorisme, omdat de gevolgen ervan verschrikkelijk kunnen zijn, zoals we weer hebben kunnen zien bij de aanslagen in het Indiase Mumbai.

Op 18 maart 2007 organiseerde de auteur van deze gids in Amsterdam de conferentie Democratisation in the Arab World. Egyptische deelnemers v.r.n.l. Anis Shenouda, Ibrahim Tawfik, Prof. Nasr Abou Zayd, Magdy Mustafa

In het begin van deze gids zoomden we in op het land Egypte en de relatie met de EU. De meningen daarover bleken nogal divers te zijn.

Klaus Ebermann, de baas van het EU-kantoor in Egypte, was laaiend enthousiast: *Nauwelijks een week gaat voorbij zonder nieuwe successen in de relatie tussen de Europese Unie en Egypte.* Het is inderdaad niet zo moeilijk om enthousiast te worden over de EU-investeringen in de Egyptische watervoorziening, de energievoorziening, bedrijven en programma's voor kwetsbare kinderen. Ook de Europese Investeringsbank maakt in Egypte indrukwekkende projecten mogelijk.

Maar volgens Mahdi Akef, leider van de Moslimbroederschap, komt alle hulp ten goede aan een ondemocratisch, onderdrukkend regime. Corruptiewaakhond Transparency International in Berlijn geeft hem in feite gelijk, want volgens haar cijfers is Egypte op Libië na het meest corrupte land van Noord-Afrika. In dit licht is het twijfelachtig of de miljoenen die de EU aan de Egyptische overheid doneert wel goed besteed worden. NRC-correspondent Alexander Weissink haalt een ambtenaar in Brussel aan die zijn twijfel daarover uitspreekt, maar anoniem wil blijven.

Professor Ahmed Ghonem aan de universiteit van Caïro vindt juist dat het beste dat Europa Egypte te bieden heeft handel en investeringen zijn: *De afgelopen jaren heeft de Europese Unie enorm geholpen bij het opkrikken van de kwaliteit van de Egyptische export.* Maar de Egyptenaar Ibrahim Eissa, hoofdredacteur van de krant Al-Dustour, stelt juist dat Brussel in ruil voor alle ontwikkelingshulp keiharde eisen moeten stellen aan verbeteringen van de democratie en de mensenrechten.

Kan het anders, kan het beter?

Wat vindt u van de activiteiten van de EU in Egypte?

Wat zou u als EU-baas in Egypte doen?

Mail ons op dubbelx@alternativeview.nl

We gaan uw ideeën gebruiken voor een brief aan de baas van de Europese Unie in Egypte.

Meer weten over de EU in Egypte?

EU-delegatie in Egypte:
www.eu-delegation.org.eg

Projecten Europese Investeringsbank in Egypte:
<http://www.eib.org/projects/loans/regions/mediterranean-countries/eg.htm>

European Neighbourhood Policy:
www.enpi-info.eu

Website Europese Commissie over het Euromediterrane Partnerschap
http://ec.europa.eu/external_relations/euromed

Euro-Mediterranean Human Rights Network:
www.euromedrights.org

EU steunt programma 'meisjes naar school' (foto: EuropeAid)

ISBN/EAN nummer: 978-90-814828-3-7

1e druk
 Verschijningsdatum: 1-11-2009
 Auteur: F. Hendriks

Onderzoek en interviews:
 B. Freriks (St. Dubbel X),
 S. Streefkerk (UvA, afdeling politicologie),
 I. Flos (UvA, afdeling politicologie),
 A. Weissink (Egypte).

Grafisch ontwerp en drukwerk:
 Drukkerij Raddraaier, Amsterdam

Foto's:
 Europese Investeringsbank, EuropeAid, A. Weissink, M. Pluimers, Meda Water

Uit deze uitgave mag vrij geciteerd worden.

Uitgever: St.Dubbel X - XX4Cs Foundation www.alternativeview.nl/stichting.htm

Subsidiegevers:

Reisadvies Egypte 26 juni 2009

In het 'reisadvies Egypte' adviseert het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken toeristen waakzaam te zijn i.v.m. de wereldwijde dreiging van terroristische aanslagen op westerse doelen. Ook moeten demonstraties en samenscholingen worden gemeden. 'Zowel in de stedelijke gebieden als daarbuiten zijn toeristische trekpleisters (...) mogelijk doelwit van aanslagen. Geadviseerd wordt aanwijzingen van de politie strikt op te volgen. Bij reizen in de Nijlvallei (..) dient rekening te worden gehouden met vervoer onder bewapende begeleiding. Vanwege de aanwezigheid van landmijnenvelden in de kuststrook van Egypte (...) en in de Sinai-woestijn wordt aangeraden alleen op stranden behorende bij hotels te verblijven en niet van de gebaande paden af te wijken.' Om dezelfde redenen wordt aangeraden in het grensgebied Libië/Soedan/Egypte alleen via de grote doorgaande wegen te reizen.

Soldaten bewaken de piramides (foto EuropeAid)

Deze gids

Volgens de bekende glossy reisfolders bestaat Egypte uit zonnige stranden, betaalbare luxehotels, oeroude piramides en bootreisjes over de Nijl. Miljoenen Europeanen maken jaarlijks kennis met die kant van Egypte. Deze gids laat een aanvullende werkelijkheid zien. Op basis van actuele gegevens maakt u kennis met een Egyptische regering die 't niet erg nauw neemt met de mensenrechten, met een Europese Unie (EU) die bijdraagt aan de ontwikkeling van het land, én met Egyptenaren die strijden voor meer vrijheid en die daarvoor de steun van de EU zoeken. Egypte ontvangt jaarlijks aanzienlijke bedragen van de Europese Unie, o.a. voor de aanleg van gaspijpleidingen en watervoorziening, en werkt ook met de EU en de NAVO samen om terrorisme te bestrijden. In ruil daarvoor moet het land werken aan democratisering en het garanderen van mensenrechten. Heeft de EU-politiek het gewenste effect? We laten de feiten spreken en laten Egyptenaren in Egypte en in Nederland aan het woord. Wat bereikt de EU met zijn *European Neighbourhood Policy* en welk beeld hebben Egyptenaren van de EU?